

« [Klassiek concert moet zich aanpassen aan tijdsgeest van informalisering](#)
[Wij moeten de zwakke eurolanden helpen](#) »

1. Dit bericht heeft 40 reacties op “DISCUSSIE: Moet het klassieke concert informeler?”

1. *Siem Stehouwer* zegt:
[vrijdag 6 februari 2009, 22:13 uur](#)

Waarom zijn beide concertvormen niet mogelijk. Als de heer Abbing mogelijkheden ziet voor klassieke concerten met uitbundig publiek, laat hij dat dan vooral organiseren. We zien dan wel welke vorm uiteindelijk de beste is.

2. *Francisca van der Glas* zegt:
[zaterdag 7 februari 2009, 11:24 uur](#)

Aard en inhoud van een concert 'standaard' afstemmen op bepaald, in de maatschappij dominant publiek is volgens mij misplaatst en doet onrecht aan de muziek.

Het lijkt mij een uiting van de tendens om de middenmoot de dienst te laten uitmaken. Laat mensen maar de muziek en concertvorm opzoeken die hen aantrekt - en laat hun voorkeur (inderdaad: met de jaren!) maar verschuiven.

Lang leve de verscheidenheid en de ruimte voor aandacht en nuance! Dan komt tenminste niet maar één of een paar bevolkingsgroepen aan zijn trekken maar zo veel mogelijk. Wat het streven van een fatsoenlijke democratie hoort te zijn.

3. *Frits Kroese en José Kerremans, pianodocenten* zegt:
[zaterdag 7 februari 2009, 22:24 uur](#)

De kracht van de muziek ontstaat vanuit de stilte: daarom móet het stil zijn, nergens anders om. Leer mensen dát ervaren.

Wellicht is dat gemakkelijker als je ouder bent, maar beslist niet noodzakelijk. Als muziekdocenten proberen we het luisteren bij leerlingen bij te brengen. Opvallend is hoe verrukt ze kunnen zijn van de spanning van juist een rust.

Onze kinderen, twintigers, hebben wij in deze geest opgevoed; gelukkig zijn zij niet de enigen zoals blijkt uit hun deelname aan het NederlandsStudentenOrkest en het NederlandsStudentenKamerkoor: allemaal jonge mensen met een passie voor klassieke muziek.

Elke vorm van beschaving vraagt inspanning en toewijding; stilte is het begin bij het leren waarderen van klassieke muziek. Dat is toch niet teveel gevraagd?

4. *H.J. van Vliet, Amsterdam* zegt:
[maandag 9 februari 2009, 12:43 uur](#)

Wat een arrogantie van Willemijn Mooij! Improviserende musici, jazzmusici en popmusici concentreren zich al jaren tot het uiterste voor een goede uitvoering,

terwijl er in het publiek, en vaak ook op het podium of de vloer, van alles gebeurt en iedereen ‘een leuke avond’ heeft.

Klassieke en moderne toneelgezelschappen spelen klassieke en moderne stukken al sinds de Actie Tomaat met vaak ingeprogrammeerde publieksparticipatie.

Vorig jaar nog stonden topacteurs in uiterste concentratie Shakespeare te spelen terwijl het publiek rondom hen at en dronk. Net als in Shakespeare’s tijd blijken ‘een avondje uit’ en topcultuur nog steeds heel goed samen te gaan.

Zo niet in de klassieke muziek. Daar heerst nog de Calvinistische cultus van het stiekem toegestopte pepermuntje tegen de kriebelhoest. Van de strenge gezichten en het schuldbewustzijn als je toch een niesje of een kuchje slaakt. Knielen op een bed violen!

Ik ben de 60 voorbij (dus geen ADHD-jongere), en keurig opgevoed met ‘Peter en de Wolf’, en blokfluit- en gitaarlessen aan het Goois Muzieklyceum - inclusief ‘uitvoeringen’, en af en toe een ‘huisconcert’.

Al heel snel stonden de strakke ernst en het gebod van absolute stilte in de klassieke muziek mij tegen, maar was ik gelukkig toen ik (in het geniep, met mijn transistor aan mijn oor, in bed) Chuck Berry en Elvis Presley ontdekte: muziek kon ook leven! Zo ging het van kwaad tot erger, en genoot ik van funky jazz in een zwetend café Alto, van Pink Floyd in een stampend Paradiso, van Frank Zappa in een zinderend Concertgebouw: dat was levende muziek! De dode muziek, van mijn favoriete vrienden Bach, Bartok en Mozart, beluisterde ik liever in mijn eigen stilte thuis, via de platenspeler, dan dat ik daarvoor ‘naar de kerk’ ging: die ijskoude elitaire plaats waar andersvoelenden worden geweerd, en waar je boos wordt aangestoten en - gesproken als je spontaan gaat meebewegen op een melodie van Locatelli. Nooit meer die poppenkast!

Ik wil graag weer eens naar een klassiek concert als dat midden in het leven staat, als die hele schil van elitaire heiligheid wordt afgepeld, en als het publiek een hoogstaand avondje uit wordt geboden. Open die concertzalen voor meer spektakel, de muziek kan er wel tegen!

5. *F. Spaak, amateurmusicus* zegt:
[dinsdag 10 februari 2009, 10:33 uur](#)

Andere sferen kunnen goed zijn om de muziek onder de aandacht te brengen, maar meer dan een promotiestunt mag dat nooit worden. Ik ben het volledig eens met al die mensen die de stilte in de muziek horen.

Een kort praktijkvoorbeeld. Ik draai tijdens het studeren vaak CD’s met klassieke symfonieën (Brahms, Dvorak) of British Brass (bands als Black Dyke, YBS, Fodens). Er zit een wereld van verschil tussen die muziekstijlen. Vaak ben ik druk bezig, maar op het moment dat de muziek zijn climax bereikt leg ik pen en boek neer, luister aandachtig en ben ik stil. Dat is de enige manier waarop je muziek echt tot je door kan laten dringen.

6. *Fred Versteeg* zegt:
[donderdag 12 februari 2009, 15:46 uur](#)

Stel dat de overheid zou besluiten om de subsidies stop te zetten en de grote orkesten zich zelf weer moeten bedruipen? Mogelijk zouden ze weer een ouderwetse mecenas kunnen vinden, maar de kans is groot dat ze voor mede-inkomsten zouden overgaan op het organiseren van concerten waar het veel losser toegaat dan momenteel.

De huidige 'elitaire heiligheid', zoals H.J. van Vliet het mooi omschrijft, is alleen maar mogelijk geworden doordat orkesten en publiek het dankzij de enorme subsidies hebben kunnen afdwingen. Ondertussen is het aan winkels als het Kruitvat te danken dat ook het 'gewone' publiek nog interesse heeft in klassieke muziek. Aan de cultuurliefhebbers als Mooij en Lelieveldt heeft klassieke muziek vrienden die hun best doen de klassieke muziek een zachte dood te laten sterven. Als er maar niet bij gehoeft wordt.

7. [Jaap den Dulk](#) zegt:
[zaterdag 14 februari 2009, 13:00 uur](#)

Als het vooral stil moet blijven, wordt het vanzelf heel stil in de concertzaal. Interessante discussie. Het valt me op dat hij wordt gevoerd door bekenden en kenners en niet met het publiek dat voor een andere avond uit kiest.

Met Willemijn Mooij ben ik het oneens, er komen niet vanzelf nieuwe bezoekers. Er is bij het nieuwe, haast overgeprikkelde, publiek behoefte aan andere manieren om het plezier van een avond klassieke muziek te leren kennen.

Het Nederlands Philharmonisch Orkest heeft een goed initiatief om het gesprek met nieuw publiek te openen: <http://www.orkest.tv>

Dat zouden meer orkesten moeten doen.

8. [Louise Meelen](#) zegt:
[zondag 15 februari 2009, 14:01 uur](#)

Ik heb me nog al geergerd aan het artikel van dhr. Abbing. In zijn concertzaal zou ik geen voet binnen willen zetten. Ik zou de concertzaal niet anders willen dan zoals het nu is. Ik wil me kunnen concentreren op de uitvoering die ik gekozen heb, want ik kom wél voor de details en kies ook heel bewust voor een bepaalde uitvoering van een stuk.

Daarbij is het de bedoeling dat een "live" uitvoering iets toe voegt, anders kan ik net zo goed thuis een cd opzetten. Ik erger me eerlijk gezegd al aan mensen die tijdens de muziek toch nog snel even iets moeten zeggen tegen elkaar, of het geknisper van snoeppapierjes, -programma's en overmatig gehoeft.

Tot eind 18e eeuw was, wat wij nu klassieke muziek noemen, meestal amusementsmuziek bedoeld voor en betaald door de adel, waar men gezellig doorheen zat te babbelen. Beethoven is daar als een van de eersten tegenin gegaan. Als er door zijn pianospel heen gepraat werd, smeed hij de piano dicht en weigerde verder te spelen. In de 19e eeuw heeft men steeds meer gezorgd dat het stil werd in de concertzaal en dat zowel muziek, uitvoerders en publiek die aandacht kreeg die men verdient.

Trouwens dhr Abbings sta-concerten zullen ook niet veel oplossen. Dit fenomeen is in het buitenland al lang gebruikelijk. Met name in Wenen kan je bijna overal voor rond

de E 5, een staplaats kopen. Ik heb echter nooit gemerkt dat men daar ongedwongener is dan in de loges.

Iedere muziek haar rituelen en etiketten en laat klassieke muziek daarom a.u.b. blijven zoals het is. Niet omdat ik tegen verandering zou zijn, maar omdat deze muziekvorm in alle stilte en concentratie het meest tot haar recht komt. Pas dan kan je er achter komen hoe ontzettend veel er in klassieke muziek te ontdekken valt.

Ik heb er niet altijd zo over gedacht. Ik ben opgevoed met klassieke muziek. Als rechtgeaard kind van de zestiger jaren heb ik me echter afgezet tegen alles wat mijn ouders waardeerden, dus ook hun muziek. Het blijkt echter toch te zijn blijven hangen, want vanaf ong. mijn 50e jaar ben ik een fanatiek klassieke muzikliefhebster geworden, met Ludwig van Beethoven als ultieme star. Een beetje grijs in de zaal is dus ook niet zo'n probleem. Ik denk wel dat het verstandig zou zijn deze muziek wat meer te promoten. Inderdaad mogen topdirigenten, -orkesten en -uitvoerders best wel eens vaker in de publiciteit komen. Die aandacht gaat nu naar pseudoklassieke muziekuitvoerders waar ik niet eens naar toe zou gaan met een gratis kaartje. Ik hoef de smaak van de middelmatigheid niet bij de concerten die ik graag hoor. Ik zei het al, ieder zijn eigen muzikale favorieten en laat dan tevens ieder de eigen etiketten behouden. Dan maar wat stijf en formeel, wat maakt mij dat uit. Ook in stilte kan je heel goed uit je dak gaan.

Echter toen ik net klassieke concerten ging bezoeken werd ik, als ex-popliefhebster, ook onaangenaam getroffen door de sfeer en de etiketten en dacht ik ook dat wat meer beweging en spontaniteit het geheel aangenamer zou maken. Maar na jaren concertbezoek beschouw ik deze opvatting als de opvatting van iemand die geen idee heeft waar het eigenlijk om gaat.

Vaker naar de concertzaal dus meneer Abbing en houdt u dan a.u.b. op met dat geschrijf, want dat leidt de ware liefhebber af.

9. [dhr. Meester](#) zegt:
[zondag 15 februari 2009, 15:55 uur](#)

Mij lijken die 'doorheen-leuter-concerten' ook niet echt een goede oplossing om de wat stijve en vormelijke sfeer van klassieke muziek wat open te gooien. Misschien hoeft dat ook helemaal niet en is de gemiddelde klassieke muziekbezoeker redelijk happy met zoals de dingen nu gaan.

Wat ik wel altijd lees is dat men een nieuw (lees: jonger of allochtoon) publiek wil aanboren om de continuïteit te waarborgen. In dat geval zou het wel een idee zijn om het gebruik van de laat 19e eeuw, om klassieke muziek af te wisselen met wat meer populaire muziek, weer in ere te herstellen. Dat hoeft niet tot rumoerigheid te leiden als men de tafeltjes en de borrelhapjes achterwege laat. Ook jongeren en allochtonen willen best ademloos naar iets luisteren.

Maar in dat geval moeten klassieke musici wel bereid zijn om Lloyd-Webber, Queen of Haze te spelen tussen de Beethoven moppies door. Het is nog maar de vraag of men dat wil. Voor het goede doel moeten ze zich dan maar een keertje (1x per maand?) opofferen.

Dan horen ook andere mensen dan de grijze bolletjes eens, hoe mooi een orkest kan zijn.

10. *Guusta van Gent* zegt:
[zondag 15 februari 2009, 17:42 uur](#)

Ik geloof dat de achterliggende gedachte van de discussie is: hoe krijgen we weer mee mensen in de concertzalen, en waarom daalt dat aantal momenteel? Volgens mij is het antwoord op beide vragen: onderwijs.

Sinds een jaar of 15 krijgen studenten op de PaBO/PA geen muziekles meer. Het gevolg: er komen alleen maar nieuwe leerkrachten van die instituten die geen idee hebben wat muziek inhoud. En dus wordt er al jaren geen muziekonderwijs meer gegeven op lagerescholen (een paar witte raven uitgezonderd, meestal Montessori of Vrijeschool geheten).

Kunst is, net als in sport een piramide: de basis wordt gelegd op heel jonge leeftijd: zingen op school, gymen. De kinderen die er een klik mee hebben gaan door: gaan zelf sporten, kiezen een instrument. De talenten daaronder ontwikkelen zich tot beroeps niveau: de rest wordt een enthousiast publiek.

En dat is dus het probleem: omdat niemand meer op jonge leeftijd in aanraking komt met muziek, ontwikkel je geen talentjes en dus ook geen publiek.

Dus hou op met dit soort onzin: stop gewoon meer geld in muziekonderwijs (op scholen) en over een jaar op 20 zitten de zalen weer net zo vol als een jaar of 20 geleden. En laat ondertussen de muziekliefhebber met rust in z'n stoel en in de rust en 'stilte' van de concertzaal.

11. *M. van Heijgen* zegt:
[zondag 15 februari 2009, 23:57 uur](#)

De programmering van de meeste symfonieorkesten zou best wat beter op jongeren en liefhebbers van de populaire muziek afgestemd mogen worden.

In het buitenland (Engeland en USA) wordt nogal vaak symfonische filmmuziek geprogrammeerd en met veel succes. Boston Pops (Boston Symphony Orchestra) met John Williams zijn typische representanten daarvan.

Voorbeelden van gespeelde muziek zijn: muziek van Bernard Herrmann; Wolfgang Korngold; Franz Waxman; Max Steiner.

Het Rotterdams Philharmonisch Orkest heeft een tijd geleden een speciaal concert gegeven met filmmuziek, waarvoor veel belangstelling bestond.

Ook de 'crossover' lichte en moderne muziek is altijd een goede publiekstrekker geweest (v.b.Thijs van Leer), maar ook die met de jazz en popmuziek, waar men m.n. in Engeland volle zalen mee trekt!

12. *Gerard Boedijn* zegt:
[maandag 16 februari 2009, 10:32 uur](#)

Ik kan mij helemaal vinden in de stelling van Hans Abbing. Een ongedwongener sfeer tijdens klassieke concerten zou wat mij betreft het luisterplezier aanzienlijk verhogen. Niet omdat ik als 'jongere' (30) meer van muziek geniet wanneer ik mag praten en drinken tijdens het luisteren.

De winst zou juist zijn dat er meer ruimte komt voor tweerichtingsverkeer tussen artiest en publiek. Een wederzijds gevoel van contact is bij uitstek datgene dat live jazzmuziek zo opwindend maakt. Een gevoel van betrokkenheid is datgene dat het genieten bevordert, en het zou jammer zijn als de passieve positie van het publiek binnen de klassieke wereld de norm blijft.

13. [Maarten Brandt](#) zegt:
[maandag 16 februari 2009, 11:20 uur](#)

Het is absolute onzin te beweren dat de symfonische cultuur niet meer actueel zou zijn en dat jongeren daar geen boodschap aan zouden hebben. Ik kan de opvattingen van de heer Abbing met een geval uit de praktijk (mijn eigen praktijk) weerleggen.

Enkele jaren geleden ben ik als gast-docent betrokken geweest bij het organiseren van een werkweek van een middelbare schoolklas naar Weimar. Een van de belangrijke onderdelen van die week betrof een bezoek aan een concert door de Staatskapelle Weimar onder hun toenmalige chefdirigent Jac van Steen met op het programma: Wagner/ Vorspiel und Liebestod uit Tristan und Isolde - Berg / Drei Orchesterstücke en Brahms / Tweede pianoconcert.

Of ondergetekende maar op genoemde school ter voorbereiding een inleiding op Bergs heidens complexe maar tegelijkertijd fascinerende Drei Orchesterstücke wilde houden. Let wel ten overstaan van een klas vol pubers, en met in het achterhoofd alle negatieve vooroordelen die er ten aanzien van jeugd en klassieke muziek bestaan, vooroordelen die door de heer Abbing enorm worden gevoed.

Ik ging er van uit dat de aandacht voor het onderwerp van die klas niet langer dan, pak weg, maximaal een half uur zou duren. Hoe dan ook, het pakte anders uit. Nu had ik voor die gelegenheid een cd gebrand met een gehooranalyse van Bergs Orchesterstücke en die werken welke in dit verband relevant waren. Dit zodanig dan men geen noten hoefde te kunnen lezen, maar dat alles hoorbaar was.

En nu het verrassende: men heeft anderhalf uur ademloos zitten luisteren en het bezoek aan het concert (repetitiesessies en een lunch met dirigent en musici inclusief) was een daverend succes. Wat kunnen we hiervan leren? Welnu, dat jongeren - mits onder goede condities - bereid en in staat zijn ook de moeilijkste muziek te waarderen.

Het is dus echt nonsens om, zoals Abbing feitelijk voorstelt, te gaan nivelleren. We moeten integendeel, de moed opbrengen om nieuwe wegen in te slaan en wat de muziek betreft, hoog in te zetten. Mijn voorbeeld onderstreept dat dit kan. En als het kan, kan dat in principe op iedere school.

Klassieke muziek in de ruimste zin des woords zou overal een verplicht vak moeten zijn, want zij is geen luxe maar een noodzaak die wezenlijk bijdraagt tot de vorming van mensen die zich bij de gratie daarvan meer bewust zijn van waarden en normen (en niet omgekeerd zoals onze huidige premier abusievelijk beweert) dan de huidige generatie die het voor het zeggen heeft. Het klinkt als een cliché, maar ook hier geldt: wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. Als dus ergens niet op bezuinigd moet worden is het wel klassieke muziek, c.q. de symfonische sector.

14. *Ernesto Braam* zegt:
[maandag 16 februari 2009, 14:03 uur](#)

Opgegroeid in een Surinaams nest heb ik in mijn jeugd weinig contact gehad met westerse klassieke muziek. Dat zal ook gelden voor de meeste Turkse en Marokkaanse Nederlanders en voor andere niet-westerse allochtonen, om dat vervelende woord maar te gebruiken.

Wel had ik het geluk tijdens de muziekles op school en ook via “Hollandse” vriendjes iets mee te krijgen van de boeiende wereld van de klassieke muziek. Gekoppeld aan een honger naar kennis en nieuwe ervaringen heeft dat ertoe geleid dat ik tijdens mijn studententijd een groot fan ben geworden van klassieke muziek (naast pop, jazz etc.), in eerste instantie vooral muziek met een maatschappelijke of politieke lading (Sjostakovitsch e.d.). Dat was de persoonlijke noot.

Hoe kunnen we het publiek van klassieke muziek verbreden zonder per sé allerlei kunstmatige trucs toe te passen die de vaste bezoekers weggagen? De crux is “exposure”, liefst op jonge leeftijd. Ik ben het daarom helemaal eens met Guusta van Gent dat er weer goed muziekonderwijs moet worden gegeven vanaf de basisschool. Daar wordt de belangstelling voor muziek, die ieder kind heeft, geprikkeld. Daarnaast is het van belang de kloof tussen autochtoon en allochtoon Nederland te verkleinen, hetgeen sowieso een van de belangrijkste maatschappelijke vraagstukken is. Naast dat muziekonderwijs geloof ik in de “kleine”, persoonlijke aanpak. Familie, burens of collega’s van het werk interesseren voor klassieke muziek.

Wat de sfeer tijdens concerten betreft, ben ik het ermee eens dat die soms wat gedragen is. Laten we daar nou niet zo over klagen, maar het ook een beetje als een toneelstuk zien. Mensen kleden zich vaak netjes voor een concert en gedragen zich dan kennelijk zoals ze vinden dat het hoort, soms uit onzekerheid. Laat ze toch, of maak een babbeltje met hun tijdens de pauze. De oudere concertgangers reageerden altijd heel vriendelijk als ik met mijn dochters (toen tussen 4 en 6 jaar) naar het Concertgebouw ging, behalve die keer dat ze met z’n drietjes als oude dametjes in hun jurkjes iets te luidruchtig op zuurtjes smakten. Mijn motto: Live and let live, en kijk wat je zelf kan verbeteren.

PS: die drie dochters spelen a.s. zondag 22 februari zelf in het Concertgebouw, en wel tijdens het jubileumconcert van het Viotta jeugdorkest.

15. *Maarten Brandt* zegt:
[woensdag 18 februari 2009, 08:23 uur](#)

Het probleem is niet dat het in principe onmogelijk is jongeren bij klassieke muziek te betrekken, integendeel. Wat men zich echter moet afvragen is of het niet omgekeerd is: doordat bepaalde - en toonaangevende - mensen van mening zijn dat klassieke muziek per definitie stijf en elitair is, gaat men daar in geloven en wordt dat een ‘self fulfilling prophecy’, om niet te zeggen een bedenkelijke neerwaartse spiraal.

Een soort tot dogma verheven werkelijkheid ook, waarin op hun beurt sommige politici gaan geloven, met alle noodlottige gevolgen van dien. In plaats van verantwoordelijkheid te nemen voor een gezond kunst- c.q. muziekbeleid heeft de heer Abbing daaraan op een modieuze en platte wijze de oorlog verklaard, op een manier die de wetenschap allesbehalve siert. Niet dat zijn geluid op zich nieuw is, Cas

Smitshuizen was hem al voor, maar die is, door de tussenliggende jaren wijzer geworden, alweer de nodige tijd geleden op zijn eerdere overtuigingen teruggekomen.

Dat het ook anders kan, leert de geschiedenis van het Kunstmaandorkest, de voorloper van het latere Amsterdams Philharmonisch respectievelijk Nederlands Philharmonisch Orkest, dat in de zomer een alternatief moest bieden voor het volgens sommige te elitaire Holland Festival. Onder leiding van wijlen de dirigent Anton Kersjes werd zeer laag-drempelig begonnen, maar gaandeweg een groot publiek voor een breed repertoire ontwikkeld, variërende van Beethoven, Bruckner, Ravel, Sjostakovitsj en wie al niet tot en met karrenvrachten symfonische muziek van eigen bodem (Pijper, Flothuis, Van Delden, Vermeulen, Heppener etc.). Als ik de heer Abbing een goede raad mag geven, laat hij dan eens luisteren naar de heet van de naald verschenen verzamelbox met geluid- en beeldopnames van het Kunstmaand- en Amsterdams Philharmonisch orkest onder leiding van Anton Kersjes.

16. *Dorinde de Tempe* zegt:
[woensdag 18 februari 2009, 21:15 uur](#)

Leve Hans Abbing die eindelijk eens wat vuur opstookt over een veel te beschermd onderwerp. Laten we eens nadenken over andere vormen van concertuitvoeren en concertbeluisteren.

Ik koester warme herinneringen aan concerten van Simeon ten Holt in het Vondelpark, of op Utrecht Centraal Station (zie <http://www.youtube.com/watch?v=bNK6SNfoatg>). Zijn filosofie is dat je bij zijn concerten moet kunnen aanschuiven en weglopen en niet ten alle tijden geconcentreerd hoeft te zijn.

En natuurlijk past dit in zijn visie op zijn eigen muziek, maar er zit tegelijkertijd stof tot nadenken in. Bovendien, is het statische concertbezoek van alle tijden? Dacht het niet. En toegankelijkheid (voor sommigen wellicht een vies woord) bereik je er ook al niet mee.

Als ik mijn zoon van 7 meeneem naar het koninklijk concertgebouw zorg ik voor een boek omdat hij niet de hele tijd even geboeid kan gaan zitten luisteren. En hij is heus niet de enige. Zoek een andere weg van uitvoeren. Een verademing vond ik bijvoorbeeld tijdens de cellobiënnale de korte concerten die hooguit een uur duurden. Met meerdere korte concerten kun je ook een (toegankelijke) avond vullen en afwisselend publiek bereiken. Laten we vooral doorgaan met nadenken.

17. *Maarten Brandt* zegt:
[vrijdag 20 februari 2009, 16:32 uur](#)

Laat het allemaal naast elkaar bestaan, die concertvormen, die Dorinde de Tempe beschrijft, maar laat dan ook vooral het traditionele concertgebeuren intact. Zie al die nieuwe vormen niet als een vervanging voor, maar alnaast de traditionele vormen bestaande varianten.

it is trouwens al heel lang het geval en dat is ook prima. Ik ken overigens ook heel veel jongeren en ouderen die nooit van het traditionele concertgebeuren af zouden willen. Ik ben het dan ook helemaal met de huidige artistiek leider van de zaterdagmatinee, Kees Vlaardingerbroek, eens dat - als we het over een van die mooie traditionele vormen hebben - dat de symfonische cultuur een verworvenheid is die

vergelijkbaar is met de West Europese kathedralen en de Egyptische pyramides. Verworvenheden die over tal van generaties tot stand zijn gekomen maar die ook, en dat is het gevaarlijke, door foute politieke beslissingen onherstelbaar zouden kunnen worden beschadigd. Het geluid van Abbing is helaas koren op de molen van vele politici die van klassieke muziek weinig tot geen kaas hebben gegeten, die niet weten wat er voor nodig is een orkest niet alleen te onderhouden, maar, sterker nog: de continuïteit van de cultuuroverdracht in deze te waarborgen. Kunstsociologie vind ik een merkwaardige discipline, zeker wanneer dit zou leiden tot een afbraak zonder gelijke. Want als de politici het gedachtengoed van Abbing cum suis overnemen is dat laatste helaas een huiveringwekkend reël gevaar.

18. [Yvonne van den Berg, programmeur klassieke muziek in De Oosterpoort Groningen](#) zegt: [vrijdag 20 februari 2009, 20:44 uur](#)

Met grote belangstelling volg ik de discussie die is ontstaan rondom het boek van Hans Abbing, 'Van hoge naar nieuwe kunst'. Tot mijn verrassing wordt zelfs regelmatig verwezen naar een initiatief dat ik had bedacht na de publicatie van het boek van Cas Smithuijsen in 2002, de 'Smithuijsen serie', in De Oosterpoort, fout geciteerd als 'lawaaiconcerten'. Dit was een serie waarin ik vijf kamermuziekensembles had gevraagd om eens te experimenteren met de conventies rondom de klassieke muziek en om eens anders te kijken naar programma, opstelling in de zaal en mogelijk gedrag van bezoekers te stimuleren; geen stijfheid, geen opgelegde stilte omdat het moet maar gewoon een lekker avondje uit waar een optimale beleving het doel was. Dat het Noord Nederlands Orkest in dezelfde periode een programma bracht met rappers op de Vijfde Symfonie van Beethoven werd in de landelijke pers vrolijk door elkaar gehaald maar had niets te maken met mijn experiment waar alleen kamermuziekensembles bij betrokken waren. Wel was ik trots op het feit dat Groningen voorop liep en dat mijn collega van het orkest, Marcel Mandos als artistiek manager, ook op zoek was naar nieuwe wegen. Mijn motivatie om dit te onderzoeken kwam voort uit de beklemming die ik zelf, als ooit professioneel fluitiste en nu programmeur klassieke muziek van De Oosterpoort in Groningen, voelde na het lezen van het boek van Smithuijsen waarin ik mij in een fuik beland voelde van 'dit komt nooit meer goed' als het waar was wat Smithuijsen beweerde. Kortom, ik vroeg ensembles met nieuwe vormen en concepten te komen en publiceerde deze concerten onder het mom van 'alles mag'. Dat de landelijke pers daar toen direct 'lawaaiconcerten' van maakte en vooral zakken chips op de voorgrond toverde, was helemaal niet het doel van mijn experiment. Ik wilde onderzoeken hoe het publiek zich zou gedragen wanneer alles zou mogen en zich dus niet aan de conventies hoefde te houden en wat er zou gebeuren in zo'n setting.

Het resultaat was voorspelbaar: het 'oude' publiek voelde zich onwennig en wilde liefst stil zitten en luisteren, nieuw publiek werd nauwelijks bereikt en kwam dus ook niet en ingehuurde studenten van het conservatorium wisten zich eigenlijk ook niet te gedragen op een nieuwe manier waarin zij geluid mochten maken of eventueel iets mochten eten. Zakken chips waren niet eens aanwezig, hooguit hier en daar een appel waar in stilte een hap van werd genomen.

Was de sfeer tijdens één van de concerten waarin een strijkkwartet speelde voor de pauze nog wat onrustig - het repertoire was lichtvoetig en kon wel wat onrust aan - na de pauze was het muisstil toen het 8e Strijkkwartet van Shostakovitsj werd gespeeld. Ingehuurd of niet, iedereen zat op de punt van zijn stoel en de beleving en inhoud van

de muziek dwong de stilte af, niet omdat het moest maar omdat het niet anders kon en de muziek het afdwong.

Inmiddels weet ik dat zelfs neurologisch onderzoek aangeeft dat er iets in de hersenen gebeurt van een individu wanneer men als groep aanwezig is bij een bepaalde happening en dat daar allerlei energiestromen actief zijn, en word ik ondersteund in het feit dat een live concert een optimale ervaring biedt voor de luisteraar, boven het beluisteren van een cd, hoe goed de eigen geluidsinstallatie ook mag zijn. Als bezoeker ben je één met de ander, je ervaart je medebezoekers en hebt een gezamenlijke beleving, je snuift de emotie van de speler, je ziet de lichaamstaal en je voelt in je eigen lijf wat er op het podium gebeurt, met een optimale aandacht en betrokkenheid.

Het is jammer dat deze beleving steeds meer wordt vertaald in verwachte omgangsvormen en stijfheid en zoals Abbing beweert, geremde emotionele beleving van de bezoekers. De emotie is misschien niet zichtbaar tijdens een concert bij de bezoekers, maar is dat dan ook geremd? Hoe verklaart Abbing dan de explosie van applaus na een concert waarin een ensemble het publiek heeft weten te raken en waarin de zaal na afloop zindert van de muzikale energie, veroorzaakt door de uitvoering die net is geweest? Dat kan gebeuren bij klassieke concerten op de eigen manier waarop klassieke muziek ervaren wordt, vanuit de man of vrouw die openstaat voor deze muziek en affiniteit heeft met het genre. Dit kan naar mijn idee net zo intens zijn voor deze groep als een magnifieke ervaring bij een dance concert; het is maar waar je door geraakt wordt en waar je affiniteit ligt. En waar je je van te voren misschien ook al meer in verdiept hebt omdat het je belangstelling heeft.

Het is jammer dat Abbing in zijn boek alleen maar spreekt over het Concertgebouw in Amsterdam en weinig voorbeelden geeft van experimenten elders zoals in Groningen en andere steden waar genoeg gebeurt.

Andre Rieu doet geweldig werk voor de klassieke muziek, evenals Wibi Soerjadi, maar sommige luisteraars willen een andere laag bereiken en ervaren ook iets anders wanneer zij een concert van (nee, nu niet weer het Concertgebouw in Amsterdam) een kamermuziekgezelschap in de Kleine Zaal van De Oosterpoort bezoeken of een fantastische concert in één van de sfeervolle kerken op het groningse platteland bezoeken. Daar is niets mis mee en moet vooral ook zo blijven. Dat er desalniettemin gekeken moet worden naar conventies, opstellingen in de zaal, hoogdrempeligheid en hoe we jongeren moeten bereiken met de klassieke muziek staat hier naar mijn idee volkomen los van.

In Groningen hebben we het Noord Nederlands Orkest dat haar grenzen verkent en mijn eigen klassieke programmering in De Oosterpoort waarin ik steeds op zoek ben naar nieuwe vormen. Als eerste zaal in Nederland programmeer ik volgend seizoen ook de concerten van fantastische musici als Liza Ferschtman en Ties Mellema, die op dit moment experimenteren met nieuwe omgangsvormen en conventies rondom de klassieke concerten; een project dat wordt ondersteund door de gemeente Apeldoorn waarin zij de klassieke muziek op een nieuwe manier willen brengen.

Ik merk in mijn werk dat ik te maken heb met verschillende stromingen: het oude publiek dat graag bij de oude gewoontes en etiketten wil blijven en daar is ook niets mis mee, en het nieuwe publiek dat open staat voor de inhoud van de muziek maar voor wie wij als aanbieder andere uitingsvormen moeten bedenken waarbij deze groep zich ook prettig voelt. Maar dat doet niets af aan de inhoud van de zogenoemde

‘klassieke’ muziek die het beste tot haar recht komt in een omgeving, waar en hoe dan ook, waar concentratie is voor de inhoud van het geluid dat tot klinken gebracht wordt. Die omgeving kan een concertzaal zijn waar geëxperimenteerd wordt met nieuwe opstellingen, maar dat kan ook een openluchtconcert zijn op de Grote Markt in het centrum van de stad waar verkeersgeluid een logische achtergrond vormt waar niemand op zo’n moment last van heeft en dat alleen maar bijdraagt aan de bijzondere beleving.

Ik zie het als een geweldige uitdaging om hier iedere dag mee aan de slag te zijn en om aan te sluiten bij alle nieuwe media die zich in een razend tempo ontwikkelen en waar de klassieke muziek vooral veel baat bij kan hebben. Als Bach dit ooit had geweten...

19. [Yvonne van den Berg, programmeur klassieke muziek in De Oosterpoort Groningen](#) zegt: [zaterdag 21 februari 2009, 18:58 uur](#)

Naar aanleiding van mijn eerdere reactie wil ik graag nog een stap zetten en de discussie nog verder verdiepen. Zou Abbing wel een besef hebben van de beleving van musici als bv Martha Argerich, één van de grootste pianisten van dit moment, hoe die hun vak en de klassieke muziek beleven?

In de documentaire ‘Evening talks’ een film van George Gachot, spreekt Argerich over haar eerste intense beleving met muziek, in dit geval het Vierde Pianoconcert van Beethoven. Zij was zes jaar en was meegenomen door haar moeder naar een concert. Tijdens het concert werd zij geraakt tot in het diepst van haar ziel door de muziek, door het spel van de pianist Claudio Arrau, en leek het alsof er in het tweede deel een elektrische vonk oversloeg waardoor zij voor de rest van haar leven verkocht was. Zij speelde al piano maar was nooit eerder zo geraakt door een werk. Detail: zij heeft dit zelfde concert niet op haar repertoire staan want zij weet niet wat er kan gebeuren als zij het zou spelen, met andere woorden, zij is dus bang om de confrontatie met het stuk aan te gaan en bang om meegesleurd te worden door haar emoties. Begrijpt Abbing dit? Of ziet hij dit als een ontoegankelijke ‘hoogwaardige kunstbeleving’, alleen voor de culturele elite?

Abbing stelt dat in de nieuwe kunst het vooral gaat om de uitvoerende persoon. En, ‘in de nieuwe kunst zijn de musici op het podium persoonlijkheden’. Na deze uitspraak noemt hij dan nog namen van dirigent Gergiev en pianist Wibi Soerjadi, maar dat is het dan ook wel. Het lijkt bijna alsof Abbing verbaasd constateert dat het in de klassieke muziek nog steeds gaat om de componist. Maar gaat hij daarbij niet voorbij aan de kern van de klassieke muziek? Hoe moet ik Martha Argerich hier dan in plaatsen? Zij vertegenwoordigt al tientallen jaren de top van de internationale pianisten en is een inspirerende persoonlijkheid voor veel jonge klassieke pianisten.

Het gaat in dit genre juist om wat de componisten hebben bedacht en genoteerd, en de uitvoerenden staan in deze kunstvorm in dienst van de compositie. Dat daarnaast de persoonlijke interpretaties van klassieke musici van groot belang zijn en ook een saus van een bepaalde tijdsperiode gieten over een werk - neem het tempo van bv Mengelberg bij een Matthäus Passion of de interpretatie van een hedendaagse dirigent – dit zijn kenmerken van de klassieke muziek en daarover gaan juist alle vakmatige discussies en discussies van de liefhebbers. Daarom is het voor de klassieke muzikliefhebber ook zo boeiend om verschillende opnames van eenzelfde werk naast

elkaar te leggen en te vergelijken waar de verschillen zitten, sorry, klinken, bedoel ik natuurlijk.

In mijn werk maak ik mee dat vooral 'namen' worden aangeboden, en dat de programma's daarna worden vastgesteld. Grote namen trekken publiek terwijl jonge, fantastische musici die soms even goed spelen maar onbekend zijn soms een bedroevend aantal bezoekers trekken.

Het lijkt of Abbing niet geheel op de hoogte is van de cultuur binnen de klassieke muziekwereld en dat is spijtig. Veel van zijn opmerkingen en waarnemingen zijn waardevol en de discussie waard maar het is jammer dat hij juist de essentie van de klassieke muziek links laat liggen. En dat doet dit genre dat al zo kwetsbaar is geen goed. Hij schrijft vol vuur over andere muziekstijlen en wat daar binnen concerten gebeurt, maar veel is ook te vinden binnen de klassieke muziekwereld, als je er maar affiniteit voor hebt en open voor staat. En dit laatste lijkt te ontbreken bij Abbing.

Graag zou ik een gesprek aan gaan met de dirigent die hij noemt in het begin van zijn boek, die het niet uit maakt of er wel of geen publiek in de zaal zou zitten. Dit klinkt mij absurd in de oren en ik ben er van overtuigd dat deze dirigent een eenzame in de woestijn is van de klassieke muziek. Musici worden juist geïnspireerd door de aanwezigheid van publiek, voor wie zij een optimale beleving willen neerzetten en door wie zij geïnspireerd raken tijdens hun spel. Het spel waarin zij vooral de bedoeling van die ene maker, de componist, die het werk ooit heeft genoteerd en dat zij zo mooi mogelijk proberen uit te voeren, willen overbrengen.

Wat goed is aan het boek van Abbing en zijn stellingname, is dat de klassieke muziekwereld moet reageren. Voor veel liefhebbers van klassieke muziek zijn een aantal zaken vanzelfsprekend en lijkt de klassieke muziekwereld daardoor soms te veel in zich zelf gekeerd. Het boek van Abbing schreeuwt om reacties en ik hoop ook dat dat veelvuldig zal gebeuren. Wij leven in deze tijd met alle impulsen waarmee we worden geconfronteerd en ik denk dat de klassieke muziek daar best haar eigen plek in weet te behouden. Maar een beetje zelfreflectie op een aantal punten kan daarin ook geen kwaad en daartoe nodigt Abbing uit. Ik ga graag de verdere discussie aan!

20. *Fred Versteeg* zegt:
[dinsdag 3 maart 2009, 10:52 uur](#)

En daar gaan ze weer, de mensen die willen aantonen hoe kwetsbaar deze muziek is, hoe diep in hun ziel het ze raakt, hoe bijzonder verheven ze eigenlijk zelf zijn door beter dan de rest te weten wat echte kunst is en hoe dat te beleven.

Het klinkt als de orakelteksten van een steeds kleiner wordende sekte die zich uiteindelijk schaamteloos en arrogant enorme bedragen gemeenschapsgeld toe-eigent om hun elitaire hobby in leven te houden.

Op 12 februari vroeg ik mij al af hoe de publieke uitvoeringen van klassieke muziek zouden overleven als de overheid besluit er geen geld meer in te stoppen. Voor het Concertgebouw Orkest is vast wel een mecenas te vinden, de rest zou iets moeten verzinnen om publiek te trekken.

Niemand reageerde hier op. Sowieso wordt het onderwerp van de enorme hoeveelheid subsidie angstvallig vermeden. Slechts één inzender wil nog meer geld, in dit geval voor het onderwijs. Waarom niet gelijk de zakken rollen van de bezoekers?

Ik houd van klassieke muziek en ben erg blij dat er opnames van bestaan. Maar waarom die muziek alleen in gewijde stilte goed ervaren zou kunnen worden, is mij een raadsel. Juist die sfeer van uitverkorenheid maakt het voor mij - en volgens mij voor velen - onmogelijk om naar een uitvoering te gaan. Het is niet de stilte die dat ongemak veroorzaakt, maar de bezoekers die al bij het minst of geringste geluidje je aankijken alsof je heiligschennis pleegt.

Misschien is klassieke muziek wel een uitstervende kunstvorm, het is niet de eerste kunstvorm die verdwijnt. Het lijkt inmiddels wel op een bedreigde diersoort. En veel muzikliefhebbers houden hun eigen reservaat angstvallig in stand, uiteraard op andermans kosten. En ze willen maar niet onder ogen zien dat het juist die houding is die deze muzieksoort de doodsteek zal geven.

21. *L. Jacobs* zegt:

[dinsdag 3 maart 2009, 13:10 uur](#)

Abbing's aanbeveling om klassieke concerten op te leuken, is volgens eigen zeggen gebaseerd op een terugloop van de bezoekersaantallen tussen 1997 en 2005.

De volgende cijfers zijn overgenomen uit de studie "Orkesten in de Spagaat" van Pierre Heesakkers uit 2008:

Bezoekersaantallen klassieke concerten

Jaar Indexcijfer

1983 100

1987 113

1991 123

1995 133

1999 115

2003 106

Bezoekersaantallen aan klassieke concerten zijn tussen 1983 en 1995 flink gestegen. De daling vanaf 1995 heeft zich volgens Heesakkers sinds 2003 min of meer gestabiliseerd. Vergeleken met 25 jaar geleden gaan er vandaag de dag méér mensen naar klassieke concerten, niet minder.

22. *M. van Heijgen* zegt:

[dinsdag 3 maart 2009, 13:29 uur](#)

Ook bij 'lichte muziek' is stilte toch uiteindelijk de norm voor het beluisteren van muziek.

Accommodaties als de Ahoy, Arena, en Brabant Hallen etc. zijn voor klassieke concertnormen wat luidruchtig en het publiek doet ondertussen van alles (nuttigen van ijs, bier, en chips) maar voor de rest zit het publiek stil te luisteren of zingt en danst met de muziek mee als daar om gevraagd wordt!

Op heel indringende momenten bij de muziekuitvoering (ook bij Pop en populaire muziek het geval!) is het in de zaal gewoon stil en zit men aandachtig te luisteren!

Bij James Last concerten laatst in de Brabantthal is de zaal geheel stil als de vioolromance van Beethoven wordt gespeeld, maar als later het nummer Vertigo van U2 wordt gespeeld hoeft dat natuurlijk niet meer...

23. *Jan Steevens* zegt:
[dinsdag 3 maart 2009, 17:02 uur](#)

Nog wat tips voor onze kunstsocioloog: om de wat stijve sfeer rond tentoonstellingen van de schilderijen van Vermeer, Rembrandt en Goya wat lossier te maken worden er discobollen opgehangen en komen er lasershows in de zalen. Een beetje house van een dB of 100 kan dan verder het gebrek aan impulsen compenseren.

Het lijkt wel of de heer Abbing geen oren aan zijn hoofd heeft wanneer hij voorstelt om bij de onversterkte klassieke muziek stoorgeluiden te propageren. Die indruk wordt gesteund door zijn suggestie dat je tenslotte altijd thuis een CD kunt opzetten.

Blijkbaar heeft deze geleerde nooit het verschil in geluidskwaliteit ervaren tussen een klassiek gezelschap in het echt en via een geluidsinstallatie, zelfs een goede. De wisselwerking met de zaal nog buiten beschouwing gelaten. Er is allerlei muziek waar je schreeuwend nog niet bovenuit komt. Eet daar rustig chips bij, slurp wat en praat met je burens. Maar bij veel klassieke muziek is een simpele kuch al goed hoorbaar en daarmee storend voor een paar honderd luisteraars.

24. *Dick Borstlap* zegt:
[dinsdag 3 maart 2009, 17:31 uur](#)

Dit lijkt me een overbodige discussie, afgezien van de aandacht die de hoogleraar kunstsociologie op zichzelf en zijn boek vestigt.

Heeft zo'n hoogleraar eigenlijk verstand van (in dit geval) muziek, qualitate qua? Hij zou dan weten dat piano en forte en toonhoogten in de klassieke muziek tot de essenties behoren en dat je die slechts kunt waarnemen zonder andere aanwezige geluiden.

Naar muziek luisteren temidden van lawaai is net zoiets als het luisteren naar een redevoering die je niet kunt verstaan. Laat me niet lachen!

25. *Kees Plomp* zegt:
[woensdag 4 maart 2009, 00:40 uur](#)

Ik ben het in grote lijnen eens met wat Fred Versteeg (20) zegt. Laat ik er, wellicht ten overvloede, aan toevoegen dat de klassieke muziek grofweg de cultuur van de elite is en dat de entourage zich daaraan aanpast. Natuurlijk pleit ik niet voor geknisper en gedoe tijdens een uitvoering. Dat is toch ook bij bijv. de uitvoering van musicals niet aan de orde, en daar gaat het doorsnee publiek wel in grote getalen naar toe. Daar gaat het ook helemaal niet om, maar om de maatschappelijke context van de klassieke muziek. De kleding (de dirigent in een 19de eeuwse onhandige jas, het orkest in uniform (behalve de vrouwen) - het zijn symptomen, maar wel tekenend voor de hoge drempel die de klassieke muziek praktijk doorgaans voor gewone mensen opwerpt. De muziek zelf is het probleem niet: denk aan de massale belangstelling voor het Prinsengrachtconcert, elk jaar weer, weer of geen weer.

Wat betreft de subsidie zou ik voor (een variant van) het volgende idee willen pleiten: geef iedere belastingbetaler een tegoedbon met een waarde die in relatie staat tot zijn inkomen (hoger inkomen, lagere waardebon en vice versa) en ga pas over tot uitbetaling aan de subsidie-ontvanger als de tegoedbon daadwerkelijk wordt besteed. Dan moet de entourage zich aan het grote publiek aanpassen. Dat hoeft echt niet ten

koste te gaan van repertoire of kwaliteit, maar is wel zo eerlijk en brengt 'gewone' mensen de concertzalen in.

Overigens is deze discussie ook uitgebreid gevoerd op het internationale MozartForum: zie het overzicht onderaan deze pagina, met interessante analyses: http://www.mozartforum.com/VB_forum/showthread.php?t=3878&page=13. Deze link laat zien dat Mozarts muziek voor iedereen is: zie het overzicht onderaan de pagina: http://www.mozartforum.com/VB_forum/showthread.php?t=3650&page=3.

26. [Maarten Brandt](#) zegt:
[woensdag 4 maart 2009, 18:54 uur](#)

Het boek van Hoogleraar Abbing staat inmiddels gerecenseerd op website <http://www.opusklassiek.nl> door Tjako Fennema.

27. [Guusta van Gent](#) zegt:
[donderdag 5 maart 2009, 15:21 uur](#)

Prettig om te lezen (#21) dat het met de bezoekersaantallen meevalt. Het valt dus wel mee met het formaat van de sekte waar #20 het over heeft. Dat kan je trouwens wel zien aan de wekelijkse bezoekersaantallen bij de zaterdag matinee, maar ook aan de volle zalen bij DNO en toneelvoorstellingen waar ook iedereen gewoon in het donker stil zit te luisteren.

Het is natuurlijk een feit dat er tegenwoordig heel veel mensen ADHD hebben en voor hen is het heel moeilijk om zich te concentreren en stil te zitten. Misschien is Abbink er wel een van. Goed om te lezen dat er veel initiatieven zijn waar muzikliefhebbers met deze droevige afwijking toch aan hun trekken kunnen komen. Ik begrijp uit de reactie van Abbing dat daarnaast ook ruimte mag blijven voor de (normale) mensen die het muzikale culturele erfgoed van honderden jaren gewoon in stilte kunnen en willen beleven. Dank u wel!

28. [Yvonne van den Berg, programmeur klassieke muziek in De Oosterpoort Groningen](#) zegt:
[zondag 8 maart 2009, 13:13 uur](#)

Hans Abbing reageert naar aanleiding van de reacties op zijn boek op 2 maart in een nieuw artikel in het NRC. Centraal staat zijn mening dat een klassiek concert zich moet aanpassen aan de tijdsgeest van informalisering.

Tot mijn grote vreugde lijkt hij nu wat genuanceerder te denken over het fenomeen klassieke muziek en de traditionele concertvorm dan uit zijn boek blijkt en mag er naast de experimenten die hij zo graag wil ook plaats blijven voor het traditionele concert. Dit is winst. En hij zegt 'sfeer en repertoire kunnen overigens niet echt gescheiden worden'. Dit klinkt hoopvol, totdat hij in de volgende zin suggereert 'dat een andere sfeer ook eerder zal leiden tot het brengen van eigentijds repertoire, dat voor meer dan alleen specialisten interessant is'.

Als Abbing hiermee bedoelt dat het eigentijdse repertoire dat het zo zwaar heeft geholpen kan worden door experimenten dan heeft hij gelijk, maar juist in dit genre gebeurt er al veel met de middelen waar hij voor pleit: videoschermen, projecties, andere setting in de zaal, experimentele belichting. Maar toch komt daar vooral publiek van specialisten, moeten de ensembles knokken om hun subsidie te behouden en vechten jonge componisten voor hun boterham. Maar laat ik teruggaan naar 'het klassieke concert' met de muziek van Mozart.

Gelukkig geeft Abbing ook aan dat de ene sfeer niet natuurlijker of beter is dan de andere. Volstrekt mee eens. En dat er steeds meer mensen zich prettig voelen bij een informele sfeer klinkt mij ook niet vreemd in de oren. Maar dan. Dan komt Abbing weer met zijn vooroordeel dat klassieke muziek bedoeld is voor een ‘vermeend superieure, voortdurend stille concertpraktijk’. Ja, een stille concertpraktijk is ideaal en hoort bij de beste ervaring van het beluisteren van (klassieke) muziek, maar ik val over de woorden ‘vermeend superieur’. Zolang Abbing dit vooroordeel niet loslaat blijft hij kijken met een gekleurde bril en houdt hij zelf dit vooroordeel in stand. Ik zal niet ontkennen dat er zich onder het publiek dat concerten van klassieke muziek bezoekt mensen bevinden die het voor hun status belangrijk vinden en graag gezien willen worden. Maar dit is een deel van het publiek dat je over de hele wereld aantreft en dat net zo goed geldt voor andere kunstuitingen, sport en andere activiteiten waar je voor je netwerk soms heen gaat.

De echte liefhebber, beginnend luisteraar of specialist, hoog- of laagopgeleid, is gebaat bij stilte in de traditionele concertzaal, die daar ook voor gebouwd is en zich in de loop van de geschiedenis steeds verder ontwikkeld heeft om muziek in de beste acoustiek te ervaren. Maar daar hebben we het nu lang genoeg over gehad. We moeten onderzoeken hoe we in die traditionele zalen kunnen experimenteren met andere opstellingen, belichting enz. zonder aan de inhoud van de muziek te komen. Daarnaast zullen er steeds meer andere plaatsen komen waar live klassieke muziek beluisterd kan worden. Hier ligt ook een kans en uitdaging voor jonge musici die door het bijzonder grote aanbod van hoogopgeleide musici niet aan de bak komen in traditionele concertzalen.

Met deze ontwikkeling is niets mis, zolang ook de traditionele echte liefhebber maar in zijn waarde wordt gelaten en ook mogelijkheden behoudt om zijn eigen beleving te hebben, in een stille zaal met een optimale acoustiek. Voor Abbing zelf biedt kunst vooral recreatie, decoratie en vermaak (inleiding pag 9). Prima, dat is zijn keus. Maar ook zegt hij zelf op pag 34 ‘bij een dance concert evenzeer als bij een klassiek concert sluit ik regelmatig de ogen omdat de anderen anders mijn weg naar de kern van de muziek blokkeren’.

Zoals ik in een eerdere reactie heb aangegeven biedt het boek van Abbing veel discussiestof en dat is positief. Het is jammer wanneer we in een kampenstrijd terecht zouden komen van ‘welles-nietes’ want daar schiet niemand iets mee op. Ik praat graag verder over hoe we die voor mij fantastische klassieke muziek op een juiste manier onder de aandacht blijven brengen van jong en oud, zodat de vonk bij de mens die geraakt kan worden door dit fenomeen over kan blijven springen en niet ten onder gaat in de drukte van dit bestaan. En wie niets heeft met klassieke muziek; geen probleem, misschien vindt die zijn bevrediging op het voetbalveld of achter het schaakbord.

29. *Kees Plomp* zegt:
[maandag 9 maart 2009, 01:49 uur](#)

Die laatste zin van Yvonne v.d. Berg (28) triggerde bij mij iets. Die suggereert: laat ons elite nu onze hobby hebben en het gewone volk maar naar het voetballen gaan. Ik weet dat ik chargeer, maar die suggestie gaat ervan uit. En daar maak ik bezwaar tegen. In de door mij gegeven link (zie 25) heb ik enkele analyses in het Engels geschreven. Het is steenkolen Engels, dus iedereen kan dat lezen. Ik geef ze hieronder:

1. “Mozart! ... Mozart!” Those who have watched AMADEUS (and many people did so) can still hear this scream of Salieri ringing in their ears. In the beginning of this movie we hear Salieri play some melodies on the piano while a priest is listening. He only recognizes the first measures of EKN, KV 525. Still nowadays almost every earthling recognizes the same measures and some do even know the name of the work. But what if Salieri had played the first measures of let’s say Rondo in a-minor, KV 511? I’m rather sure our honest priest would have been standing there with his mouth full of teeth, as we say it in Dutch. Most people wouldn’t recognize them. My point: Mozart’s great music isn’t well known, though his name is.

I guess that Mozart is the most famous classical (in the broad sense of the word) composer. Beethoven of course is famous too, but maybe more because of the rock and roll song “Roll over Beethoven”, sung by, among others, the far-more-than-Mozart-famous Rolling Stones, than because of his music (even though we have those famous four notes that start one of his symphonies). Then there are quite a lot of people who ever heard the name of Bach (“Isn’t that some painter, from ages ago?”), and then ... Well you know what I want to say: classical music, from whatever era, is absolutely not popular, or better said: it isn’t part of the culture of the ‘great mass’.

We here on the forum know that there is a lot of classical music that belongs to or even is the ‘best’ music there is. Other musical genres, like blues, jazz, rock and roll, etc, did produce some good music too and many people know it, but the great classical works are hardly known and are rarely listened to. How is that possible? Why do, proportionally, so few people listen to classical music, even to the ‘best’ of it, Mozart’s music? The reason why is not to find in the music itself, because we all are able to love Mozart’s music. It’s no ‘difficult’ music, one doesn’t need to be schooled at all to be able to appreciate Mozart’s music, one doesn’t need special ears or a highly developed emotional ‘talent’ to recognize the emotions and feelings you can hear in his music or to appreciate the pure beauty of it. So there must be another reason or maybe more than one why so few people listen to Mozart and why thus, again: proportionally, so few people are member of the MozartForum!

I think it is interesting to know why so few people of the so many who have the opportunity to listen to music choose to listen to Mozart. It’s not because of the man, it’s not because of the music. In both cases: on the contrary. It’s even not because of the radio. It’s not because of inaccessibility: you can listen to classical music (at least to Mozart’s music) even on the internet, and it’s for free too.

So we have to search elsewhere to understand why so few people are classical music/Mozart fans and to understand why this Mozart website and its forum don’t belong to the most famous of the whole internet. I think we have to search in historical, economical, sociological, psychological and also in political ‘material’. The reasons can be found in that ‘material’, and all those reasons do hang together with each other, just as the respective fields I mentioned do.

2. Some days ago I was in this museum in The Hague:
<http://www.gemeentemuseum.nl/>, one of the biggest and most important visual arts museums in The Netherlands. A ticket costs 9 Euro (about 12 USD).

In the Gemeentemuseum were inter alia expositions of Jozef (father) and Isaac (son) Israël’s and of Minimal art, a large collection of Mondriaan (his figurative and abstract

paintings) and an exposition with the especially for women interesting title: “The ideal man” (I hear all women say now: “Does not exist”).

Well, to be serious, when I was in that big museum I also looked at the kind of people who were visiting it. What could I conclude from that? Of course I thought of the discussion in this thread about making Mozart’s music more popular and how to get more common, lower class and young people into the concert hall to enjoy Mozart’s music.

So I wondered if I would meet both Joes here: Joe the real plumber and Joe Six-Pack. In other words: are the visitors of visual arts museums the same public as the visitors of classical concert halls and do they also mainly belong to the higher classes, to the bourgeoisie and the ‘elite’? Or does the ‘little man’ visit representatively and proportionally visual arts museums whereas he hardly or not visits the classical concert hall?

The conclusion of my observation: only very, very few ‘little men and women’ - plumbers, carpenters, charwomen or other Joe and Jane Six-Pack-like people – do visit at the least this visual arts museum. And I have no reason to think that the situation in the other visual arts museums differs very much from this one in The Hague. I also saw very few young people, exactly one alien (boy, must he have felt alienated!), but I saw an overwhelming majority of older and ‘fashionable’ white people, obviously almost all members of the ‘better’ classes.

Do people of the higher classes love the paintings of Jozef and Isaac Israëls fundamentally more than people of the common or lower classes? I don’t believe that. I believe that the atmosphere and the entourage of the museum (solemn, silent, formal, adapted and addressed to well educated people) play an important role, but in my opinion the direct relation between economical and societal position and educational level on one hand and preference of cultural entertainment and relaxation on the other is of much more importance.

People of the ‘better’ classes generally educate and let their children being educated in such a way that they’ll feel comfortable, at ease and familiar with the cultural environment of the classical concert hall and the visual arts museum once they’re older. There’s a direct relation between economical and societal position and degree of education. And finally: there’s a significant relation and connection between economical and social position and degree of education on one side and participation in cultural activities on the other side, just like wealthier people generally do live longer and generally are healthier than poor people.

Is it possible to change this all? I’m not optimistic about that. I think the basic answer is spreading and sharing the wealth, knowledge (the result of education) and power. I generally agree that the environment, protocols, customs etc have to be changed to include the lower classes and young people, but that won’t be enough.

The way people participate in cultural affairs is a reflection of the economical relations between them and of their societal positions. That participation won’t change significantly unless the economical relations do change. And though I’m sorry to say it: that is essentially a political issue. So in the end the popularisation of Mozart’s music is a matter of politics.

30. [Yvonne van den Berg, programmeur klassieke muziek in De Oosterpoort Groningen](#) zegt: [maandag 9 maart 2009, 22:30 uur](#)

Kees Plomp is getriggerd door mijn reactie en tot mijn grote spijt wordt mijn opmerking van het voetbalveld in een daglicht getrokken dat ik absoluut niet voor ogen heb. Voor de duidelijkheid: ik hou van voetbal en volg alles van FC Groningen op de voet. En daarnaast hou ik van klassieke muziek, niet meer en niet minder, en dat heeft allemaal niets met elite te maken want daar ga ik helemaal niet voor. Sterker nog, ik heb er een bloedhekel aan. Ik hoop dat ik met mijn programmering in De Oosterpoort mensen trek die voor de inhoud komen, omdat ze een mooie avond uit willen beleven, met misschien eerst lekker eten in ons restaurant, dan een mooi concert en dan nog even napraten in ons café. Net zoals ze dat misschien ook doen op een avond wanneer ze een ander genre bezoeken: pop, jazz of wereldmuziek. Mij blijft het gaan om de inhoud.

De hele discussie die nu gaande is geeft duidelijk aan dat de wijze van presentatie van klassieke muziek en de hele sfeer er om heen ter discussie staat en dat de professionals serieus moeten kijken naar het imago dat er rondom de klassieke muziek is ontstaan. Maar dit gebeurt ook al ruimschoots. Als iemand klassieke muziek het liefst beluistert op zijn I-Pod in de trein of in de auto, prima, Ook als hij thuis een cd opzet tijdens het koken. Niets mis mis en dat doe ik ook. Alleen geldt voor mij dat ik er het meest van geniet in de concertzaal in stilte, maar dat geldt voor mij en een aantal anderen. En die discussie hoeven we denk ik niet te voeren verder. Dat heeft niets te maken met elite of lager of hoger opgeleid. Een kwestie van keuze en ook ervaring, zonder een oordeel van meer of minder.

Zoals ik eerder aangaf blijf ik zoeken naar andere vormen om klassieke muziek onder de aandacht te brengen, gewoon voor de liefhebber, omdat die houdt van het genre, en verder nergens om.

31. [Kees Plomp](#) zegt: [donderdag 12 maart 2009, 21:07 uur](#)

Klassieke muziek heeft, helaas, alles met elite te maken, ook al beweert Yvonne v.d. Berg van niet. Het is jammer dat zij en anderen niet ingaan op mijn constatering en analyses die ik in 29 (sub 1 en 2) hier heb geplaatst. Ook jammer dat geen enkele 'expert' heeft gereageerd op mijn suggestie om de subsidiegelden anders te verdelen zodat deze niet terecht komen bij degenen die al meer dan genoeg hebben (zie 25).

Op dinsdag 11 maart j.l. had ik het voorrecht om samen met mijn vrouw te kunnen genieten van een heerlijke uitvoering van Mozarts opera der opera's Cosi fan tutte in het Muziektheater in Amsterdam. Wat was dat genieten, wat een muziek, wat een drama! En in september kan ik Don Giovanni zien in Rotterdam, deo volente. Maar ook dan zal ik mij temidden van een overwegend elitair en ouder publiek bevinden, waar het percentage jongeren, mensen met een laag inkomen en allochtonen op de vingers van een hand te tellen zal zijn.

Yvonne v.d. Berg schrijft letterlijk (30): "En daarnaast hou ik van klassieke muziek, niet meer en niet minder, en dat heeft allemaal niets met elite te maken want daar ga ik helemaal niet voor." Maar zij zal wel moeten, of ze wil of niet, want de overgrote meerderheid van haar publiek bestaat uit die elite. In de door mij in 25 gegeven link heb ik beschreven welk publiek ik aantrof toen ik in november j.l. met mijn dochter Die Zauberploete zag en hoorde in Rotterdam. Voor het publiek dat ik aantrof in de Doelen in Rotterdam tijdens een uitvoering van Mozarts Requiem geldt hetzelfde, en

in Amsterdam was het afgelopen dinsdag niet anders. Ik kan me niet voorstellen dat de samenstelling van het publiek in De Oosterpoort in Groningen wezenlijk anders is. Maar goed, hier dan mijn indruk van dat publiek (wederom in eenvoudig Engels):

Those who've followed this discussion - in particular the part with the different experiences, views and ideas concerning the audience, the entourage and the atmosphere of Mozart music performances - do know that I've never attended a live Mozart music performance before, until last Monday. I hope you're interested in my new experience and in my impressions and observations, even if you haven't followed the discussion.

Because I've attended the performance of Die Zauberflöte in the fine company of my beloved 21 years old daughter, I'll also tell something about her experience and impression. She doesn't know anything of the conversation here, so she's absolutely neutral and unbiased!

The performance

Attending the performance 'an sich' was a very wonderful experience! I still feel the joy and emotion I had last night, a very special feeling. To hear and see a live performance of one of Mozart's greatest operas is an unforgettable event. My daughter enjoyed it just as much as I did. She was very enthusiastic too and very agreeably surprised.

We had places on the balcony, right in front of the stage, so that we not only could see the whole scene very well (and the Dutch text in red letters above the stage), but also the whole orchestra and the head and waving arms of the conductor. That was an extra attraction.

The orchestra sounded very clear and did a very good job. Thanks to the good acoustics we could hear the music very well, even when they played or sung softly. When they went in full, the whole hall was full of that marvellously magic Mozart music. My expectations were quite high, but the performance surpassed them easily. Apparently we weren't the only ones who were enthusiastic, for at the end the audience gave a standing ovation. After having attended a live Mozart music performance for the first time I'm now also one of the initiates, certainly because it was Die Zauberflöte!

The audience, the entourage and the atmosphere

Someone said about her experience in Covent Garden where she attended a performance of Don Giovanni at an extremely low price: "The purpose [of the management of the Royal Opera House Covent Garden] seems to be to bring opera to the masses. Something close to Mozart's heart, I believe. But some regular opera goers are quite sniffy about it, worried they'll have to sit with the hoi polloi". Hoi polloi is Greek for the majority, the big mass, the common people. Well, did I see them, the hoi polloi, in the City Theatre in the centre of Rotterdam?

To plunge into the matter: no, I didn't see them, I saw the elite there, the privileged! The audience consisted exactly of the kind of people that one of us has described many times during this discussion: mainly old and middle-aged rich folks and I'm sure quite some of them were only present to be seen and to network. I could see and even hear that. Anyway, I saw nobody of the masses, the working class and the lower

middle class: no steelworkers, no carpenters, no cleaners, no women cashiers, no shop assistants, no trashmen, no construction workers, no small shopkeepers, no small tradesmen, even no plumbers. I saw mainly members of the higher middle class and the upper class. I could see that by their faces and their clothes, by their manners and their behaviour. I could hear it by their affected accent. Don't think that I only had a vague impression of the public there. Remember I also had the intention to observe the audience quite well, to be able to say something about it here. I've mingled with the crowd there as much as possible. I attended the introductory speech (a good one; nothing new for me, but informative for my daughter), I looked around me as much as I could, I walked through the theatre, I spent time watching the public during the interval, many of them drinking red wine. And last but not least: I verified my observations by asking my daughter about the public. She is as a working student used to mingle with folks of almost all classes and she confirmed my observation unequivocally. Well, we all recognize birds of whatever feather rather easily.

The entourage was okay. The personnel consisted of students of the Erasmus University Rotterdam (my daughter recognized many of them), young and kind women. Then of course the players: just opera singers and actors without any starlike airs. Finally the orchestra: all of them dressed in the usual classical music entourage clothes, the men all wearing white bowties. No problem for me, but I would prefer casual wear: that's more casual in the other sense of the word.

Then at last the atmosphere. You won't be surprised when I say that it was rather stuck-up. If you think that elitist people are more polite than 'ordinary' people you're wrong. I remember I heard someone snoring for a while during the first act. And in the beginning of the second act some people just kept on chatting with each other as if the interval was still going on. There was no whistling during the applause, only my daughter whistled when the show was over. She can whistle so loudly that the whole cast must have heard it!

I have already said it many times and I repeat it once again: I think it's needed that things change and to change things in a way that also common people will go to the opera, especially Mozart's operas, and in particular to that 'vulgar' and popular opera *Die Zauberflöte*. The problem is certainly not a matter of (lack of) familiarity. I'm absolutely sure that if I could have picked some common people to attend this performance they would have been wild about the music. I feel very privileged that I could have this fantastic Mozart experience.

I end by adding the following measure to the ones already proposed: to make attending a Mozart opera mandatory for every citizen (illegal immigrants included), at least once a month! That measure isn't something desirable, but a must! It will make people happier as well as more peaceful, which not only will pay out economically, but also result in less violence. So that measure isn't based on emotion or irrationality or idealism, but on rationality and common, very common sense!

Duidelijk is dus dat ik het eens ben met wat Yvonne v.d. Berg in 30 schrijft: "Alleen geldt voor mij dat ik er het meest van geniet [van klassieke muziek] in de concertzaal in stilte (...)". Maar ook in Amsterdam werd er door die 'elite' hinderlijk door de muziek heen gelachen en gepraat, zelfs tijdens de twee finales.

Ik vind het, anders dan de meesten hier, een probleem dat maar zo'n relatief kleine, bevoorrechte, grotendeels elitaire, groep mensen dat grote genoeg kan smaken. Mozart is bedoeld voor iedereen: in de concertzaal!

Wie meer wil lezen van deze discussie kan naar deze link:

http://www.mozartforum.com/VB_forum/showthread.php?t=3878&page=13 (zie het overzicht in de een na laatste post).

32. [Jan Kees Schelvis](#) zegt:
[maandag 16 maart 2009, 02:54 uur](#)

Naar mijn idee is en blijft van belang hoe de kunstvorm, in dit geval klassieke muziek, het best tot z'n recht komt en niet hoe de toehoorder het best tot z'n recht komt. Doordat er verschillen in uitgangspunten bij pop-, jazz- en klassieke muziek zijn is het logisch dat de wijze van beluisteren daarbij aansluit. De soms extreme detaillering die een goede uitvoering van een klassiek werk vergt, vraagt om aandacht, concentratie en gepaste stilte bij het beluisteren ervan. Maar het kan ook anders. Neem de toegift van het Nederlands Studenten Orkest enkele weken geleden (een deel uit Westside Story van Berstein). Dit mondde uit in een fantastisch spetterend feest. De zaal van de Oosterpoort stond op z'n kop. En dat kun je weer niet van ieder popconcert zeggen. (Decibels en ritueel gehup betekenen niet per definitie vreugde.) Maar dat geldt natuurlijk ook omgekeerd. Je kunt dus niet in algemene termen spreken over hoe je klassiek, pop, of jazz moet beleven. Wel kun je je steeds afvragen (zonder daar een waardeoordeel aan te verbinden): Is de muziek er voor mij of ben ik er voor de muziek. Dat bepaalt je houding op het moment dat je gaat luisteren. Als blijkt dat we op dit moment vinden dat de muziek er meer voor ons moet zijn dan dat wij er voor de muziek moeten zijn, zullen de wensen daar vanzelf op afgestemd worden, maar is het naar mijn idee ook noodzakelijk om er achter te komen waarom dat zo is. Wellicht is het inzicht dat dat oplevert weer nodig om kunstvormen ook te beschermen. De behoefte van velen mag natuurlijk nooit vermengd worden met het inzicht in de waarde en kwaliteit van een kunstvorm.

Gelukkig is er op dit moment een breed aanbod - dat overigens ook in de programmering van de Oosterpoort van Yvonne vd Berg best redelijk tot uitdrukking wordt gebracht - waardoor iedereen zijn of haar keuze kan maken. Een andere vraag hierbij is: Kan de politiek hier adequaat op reageren? Snapt de politiek dat een breed aanbod van groot belang is. Dat, om verschillende redenen, verschillende keuzes gemaakt moeten kunnen worden?

Naast het aanbod van professionele ensembles m.n. in de Oosterpoort in Groningen is er een enorm aanbod aan klassieke muziek op amateur niveau. Heel veel mensen in en rond Groningen zingen of bespelen een instrument. Ik denk dat je er meer dan een Euroborg (het voetbalpaleis van Groningen) mee zou kunnen vullen. De gemeente heeft daar nauwelijks oog en oor voor. Een echte goede locatie voor amateurmusici in Groningen (en menig ensemble maakt op een uitstekend niveau muziek) is er niet. Wel een Euroborg waar slechts op een enkel momentje in de week een partij voetbal wordt gespeeld. En de Oosterpoort, hoe goed ze ook is, is voor amateurmusici ontoegankelijk geworden. Jammer, want net zoals in de breedtesport begint de echte waardering voor klassieke muziek thuis. Life! Zijn gemeentelijke politici wel voldoende toegerust om de betekenis van dit fenomeen te onderkennen?

Terugkerend naar de stelling: moet klassieke muziek informeler? Het onderwerp is belangrijk genoeg om te bespreken, maar deze vraagstelling is in zichzelf al te oppervlakkig. Naar mijn idee is een discussie over de waarde van klassieke muziek en

de beleving daarvan belangrijker dan of het formeel of informeel beleefd moet worden. Tot slot neem ik op deze discussie een voorschot: Wouter Bos, pomp eens een miljard in muziekscholen. Geef kinderen en hun ouders gratis toegang tot het NNO, of voor de Amsterdammers onder ons het KCO. Gemeenten in Nederland ondersteun amateurmuziek met genoeg geld! Realiseer je daarbij dat het, ook in jouw gemeente, wekelijks gonst van de (klassieke) muzikale activiteiten.

33. [Tjako Fennema](#) zegt:
[maandag 23 maart 2009, 16:00 uur](#)

Fred Versteeg (#20)geef ik hetzelfde in overweging als ik in mijn recensie van Abbings boek al deed.

De subsidies aan klassieke muziek verbleken tot niets wanneer je ze afzet wat er in het betaalde voetbal op overheids- en gemeenteniveau omgaat, nl honderden miljoenen. ´n Half transferbedragje voor een exponent van het al vele jaren stuntelende voetbal in Nederland volstaat om alle draconische kortingen op klassieke muzieksubsidies ongedaan te maken. En stel je voor wanneer het concertgebouw net zo teleurstellend performde als Ajax, Feyenoord etq al vele jaren hardnekkig volhouden?

34. [Monique d'Engelbronner](#) zegt:
[zondag 29 maart 2009, 18:56 uur](#)

Vandaag ontving ik via Facebook een uitnodiging/aankondiging van een opinie-avond 'Hoe hoort klassieke muziek?' n.a.v. het boek van Hans Abbing, 8 april a.s. in Felix Meritis. Ik had van het boek noch de discussie daaromheen gehoord, dus ik werd nieuwsgierig. Het volgen van een link bracht mij vervolgens op deze NRC discussiepagina, waar ik uiteenlopende meningen en emoties aantref. Een discussie overigens, die voor zover ik het kan inschatten, vooralsnog niet mede gevoerd wordt door vertegenwoordigers van het beoogde 'nieuwe' publiek. Maar goed, het geheel doet me denken aan de discussie, een paar jaar geleden, rond de door 'wijze' politici voorgestelde verbanning uit de ether van Radio4.

Mijn eigen betoog van toen kopieer ik hieronder, omdat ik naar aanleiding van de huidige discussie rond de vraag of een jonger publiek met nieuwe middelen over de drempel van de concertzaal 'gelokt' moet/kan worden, een idee heb over het überhaupt ontvankelijk maken van een jonger en op den duur ook breder publiek voor wat in concertzalen ten gehore gebracht wordt.

Mijn verhaal i.v.m. de Radio4-discussie van destijds:

Het lijkt wel een totaal omdraaien van alles te zijn, het idee om Radio4 op te geven ten gunste van een popzender. Radio4 heeft altijd bestaansrecht, zelfs al was er daarnaast maar één enkele popzender. Je hoort geen moeite te hoeven doen om klassieke muziek te kunnen horen. Het moet altijd en overal beschikbaar zijn. Het horen ervan (ik zeg met opzet nog niet 'luisteren ernaar') moet vanzelfsprekend zijn. Van klassieke muziek hoort iedereen een onvervreembare dosis in zijn systeem mee te dragen, al is het nog zo onbewust.

Waarom? Omdat klassieke muziek de wijze moeder van alle muziek is, die niet met dwang maar door een voorbeeld te zijn, de kwaliteit van het gedachtengoed van haar kinderen bepaalt.

Alle echt goede pop songs zijn gemaakt door musici die zo'n onvervreembare dosis klassieke muziek in zich meedragen of -droegen. Kan klein zijn, kan groot zijn, maar allemaal hebben ze voor het maken van die songs kunnen putten uit een rijk palet

waarin de klassieke muziek niet ontbrak. D e cultuur heeft in een h el directe lijn h n cultuur bepaald. In heel duidelijke, niet door gekopieer verminkte muzikale concepten. Als je d e bron de plaatsen waar zij hoort, namelijk ru m beschikbaar op n t zoveel zenders als er popzenders zijn, op n t zoveel concertpodia als er poppodia zijn, onttrekt, dan geef je in feite het startsein voor de totale verarming, verschraling, veroppervlakkiging van  lle muziek, inclusief de popmuziek. Dat startsein was al lang geleden gegeven. De verbanning naar de kabel van de allerlaatste klassieke zender die nog via de ether te beluisteren is, is het vallen van het doek. Een cultuur om zeep geholpen.

Mijn pleidooi komt uit de praktijk. Zelf luister ik naar Radio4 waar ik maar kan: slechts op  en plaats in huis via de kabel, de rest via de ether: de wekkerradio naast mijn bed, een draagbaar geval op andere door de kabel niet bediende plekken in huis, en de autoradio vele uren tijdens korte en lange ritten. De wortels voor mijn voorkeur voor klassieke muziek liggen in mijn jeugd. Ik ‘hoorde’ het al, lang voordat ik ernaar begon te ‘luisteren’. En dat nu, is de erfenis die ik aan mijn kinderen doorgeef. Mijn voorkeur bepaalt, zonder dat ze dat zelf in de gaten hebben, de smaak en dus het luistergedrag van mijn kinderen. Ik dwong en dwing ze niet naar mijn muziek te luisteren. Het was en is er gewoon, overal. Als ze vervolgens hun eigen eigentijdse muziek opzetten, dan luister ik bijzonder graag ook daarnaar. Waarom? Omdat het goede muziek is waarnaar zij luisteren. Muziek met een duidelijk muzikaal idee. En hoe ouder ze nu worden, hoe meer ze het totale palet verkennen: ze luisteren inmiddels z lf naar de goede en dus tijdloos gebleken songs uit de jaren zestig en zeventig, naar jazz, en, ja, ook naar klassiek. En: ze bezoeken nu inmiddels als twintigers klassieke concerten en niet pas straks als veertigers/vijftigers. En de muziek die ze z lf maken, die is muzikaal, een predikaat dat zelfs de bewezen grote cultuurbarbaren-politici die Radio4 naar uitsluitend de kabel willen verhuizen niet zullen durven geven aan de talloze vluchtige (zo gekomen, zo weer voor eeuwig verdwenen) oppervlakkige, niet in enige cultuur gewortelde stampers die de ether als gevolg van de al eerder ingezette verarming nu al overbevolken.

Tot zover mijn pleidooi van toen. Mijn overtuiging was en is nog steeds: heel jong klassieke muziek onbewust ‘horen’ leidt relatief snel en onvermijdelijk tot het actief ‘luisteren’ naar die muziek. Bovendien zijn voor zover ik weet, de positieve effecten op kinderen van het luisteren naar klassieke muziek in diverse wetenschappelijke studies aangetoond.

Hoe zorg je dat  lle jonge kinderen op een eenvoudige en weinig of niets kostende manier kennismaken met klassieke muziek en aldus hun muzikaal gehoor (en hoogstwaarschijnlijk nog veel meer) positief ontwikkelen?

In 100% van de crèches, peuterspeelzalen en individuele klaslokalen basisscholen is wel een geluidsinstallatie in een of andere vorm (van een goedkoop minisetje tot kwalitatief goede apparatuur) aanwezig. Goede, uiterst goedkope cd-boxen met een variëteit aan klassieke muziek zijn via het Kruidvat te verkrijgen. Eventuele (zeer lage) kosten zijn hoogstwaarschijnlijk te dekken uit ouderbijdragen of, nóg beter, uit een kleine subsidie van de overheid. Maak het van overheidswege ‘verplicht’, dat er in crèches, peuterspeelzalen en kleuterklassen (voor de 0 – 6 jarigen dus) altijd klassieke muziek op de achtergrond klinkt en in de klassen van de 6 – 12 jarigen bijvoorbeeld op zijn minst tijdens de momenten dat er ‘in stilte’ aan opdrachten gewerkt wordt. Dat dat teveel afleiding tijdens het werk zou veroorzaken, spreek ik graag bij voorbaat al tegen, want ik ken geen enkel kind dat zonder de begeleiding van muziek thuis huiswerk maakt en het wordt op scholen en

huiswerkbegeleidingsinstuten bijv. ook toegestaan om met je I-pod op het zelfstandig werken te doen. Laat voorts de 3 – 12 jarigen een of meerdere malen de film Fantasia van Walt Disney zien en de basisschoolleerlingen bovenbouw tevens de Mozartfilm Amadeus.

Deze manier van schijnbaar inactieve, maar misschien des te effectiever, muziekeducatie vereist geen enkele vooropleiding of kennis op muziekgebied van crèche/peuterspeelzaal/kleuterleid(st)ers en basisschoolleerkrachten. Als aanvulling, en kennismaking met de live muziek van de concertzaal, kan eventueel het lesmateriaal en een bezoek (of meerdere bezoeken) van de rijdende concertzaal van het Prinses Christina Concours in het programma worden opgenomen. Of, op een net zo vanzelfsprekende manier als een uitje naar een dierentuin of pretpark, een bezoek aan een echt concert gebracht worden. Vergeet het geknutsel met trommeltjes, triangels en fluiten (of laat dat een bijkomstigheid zijn) en breng ze vanaf dag één in contact met ‘the real thing’, zodat dat onvervreemdbaar in hun systeem gaat zitten. De methode is m.i. goedkoop en effectief. Het leidt mogelijk niet alleen op termijn naar een groter en jonger publiek in de concertzaal (of het daar nu muisstil is of niet), maar vormt misschien tevens een prikkeling tot het verwerven van een in zijn algemeenheid grotere culturele basisbagage dan waarin het curriculum van het huidige onderwijs voorziet? Hebben juist de dingen die ongemerkt en onbewust worden meegegeven/zijn meegekregen op termijn niet een veel grotere en diepere impact dan dingen die met veel omhaal ‘opgelegd’ zijn?

Er is m.i. geen enkele reden, anders dan onbekendheid ermee, waarom jongeren klassieke muziek (en bij uitbreiding jazz) niet net zo ‘normaal’ zouden vinden als de eigentijdse muziek die (nu nog) veel grootschaliger voorhanden is.

35. *Cas Smithuijsen* zegt:
[dinsdag 31 maart 2009, 17:41 uur](#)

Ter gelegenheid van het verschijnen van mijn boek over klassieke concertgewoonten, juni 2001, verscheen een stuk in de NRC van Jannetje Koelewijn. Daarin werd mijn centrale these uit de doeken gedaan: dat zich in de loop der eeuwen tijdens concerten een professionaliseringsspiraal tussen luisteraars en musici heeft ontwikkeld: de luisteraars zetten de musici aan tot beter spel; de musici de luisteraars tot beter luisteren, etc, etc. Naar mijn gevoel kwam door dat streven naar perfectie ook een zekere druk op de concertzaal te staan. Vanuit de spiraalwerkingsgedachte behandelde ik podiumangst in relatie tot zaalangst: de angst van publiek dat musici door lawaai etc. in het ongerede konden raken. Het motief voor het boek was dat ik die angst zelf voelde: niet als een verstikkende angst, maar wel als een soort alertheid: er dreigt verstoring. Ik sprak daarover wel met pianisten die bevestigden dat ze soms bang waren voor concentratiestoring ten gevolge van publieksgeluid. Dat heeft allemaal dus niks te maken met hoge kunst. De bij het streven naar perfectie horende stilte is niet hiërarchisch maar functioneel en de noodzakelijke stiltedwang doet zich niet alleen voor bij klassieke muziek, maar bij alle sociale encounters waar het van belang is goed te kunnen horen. En als we ons beperken tot stiltedwang bij klassieke muziek, dan geldt dat ook weer niet voor de klassieke muziek die buiten de concertzaal klinkt en dat is zo’n 98% van het totaal.

Naar aanleiding van het stuk van Koelewijn verscheen een ingezonden stuk van een biochemicus die had ontdekt dat stress, veroorzaakt onder meer door het stil moeten zijn, kan leiden tot de productie van een stofje in je lichaam dat een hoestprikkel produceert. Het bewijs dat hoesten tijdens live concerten niet altijd het gevolg is van verkoudheid was hiermee geleverd. Helaas na afsluiting van mijn onderzoek.

Evenals Abbing baseer ik mij hier en daar op de informaliseringstheorie. Ik pas de theorie echter anders toe. Ik leg er met betrekking tot het informaliseringsleerstuk de nadruk op dat mensen steeds beter in staat zijn hun gedrag af te stemmen op de eisen van zeer uiteenlopende situaties. Op dat beginsel stoelt eigenlijk ook de huidige discussie over culturele diversiteit. Culturele diversiteit speelt zich niet alleen af op het podium, maar ook in de zaal. Publiek en spelers trekken naar elkaar toe in repertoirevoorkeur en in opvattingen over de ideale uitvoeringskwaliteit. Een kunstbeleid dat culturele diversiteit respecteert schept dan ook voldoende ruimte voor plekken waarbij op hoog niveau wordt gemusiceerd en geluisterd. Cross overs zijn daarbij denkbaar, maar allerminst zaligmakend.

Hierboven wordt wel beweerd dat ik afstand zou hebben genomen van eerder ingenomen standpunten. Dat is niet zo. Mijn standpunt is nog steeds hetzelfde en staat hier kort verwoord.

36. [Wouter Sligter](#) zegt:
[zondag 5 april 2009, 00:59 uur](#)

Wat vindt de groep jongvolwassenen van 20-35 jaar van klassieke muziek?
Een interessant onderzoek door SmallFishBigFish Kunstmarketing en Fondsenwerving, dat aanzet kan zijn tot verdere discussie is te vinden op http://www.cultuurmecenaat.com/Onderzoeksrapport_Jong_Klassiek.pdf

37. [Marco Riaskoff](#) zegt:
[dinsdag 7 april 2009, 18:34 uur](#)

Ik was meer dan graag op 8 april naar Felix Meritis in Amsterdam gekomen voor de opinie-avond 'Hoe hoort klassieke muziek?' om die bespottelijke theorieën van kunstsocioloog Hans Abbing te weerleggen. Helaas heb ik op 8 april iets beters te doen: het luisteren naar Radu Lupu, die samen met het Koninklijk Concertgebouworkest o.l.v. Ivan Fischer het Vierde pianoconcert van Beethoven ten gehore zal brengen. Radu Lupu was de eerste die mij al in 1972 heeft geleerd hoe belangrijk de kracht van poëzie en stilte in de muziek is. Het waren de aangrijpendste momenten van mijn muzikale leven en ik koester die stilte tijdens concerten tot aan de dag van vandaag. Iedereen die van muziek houdt en muziek enigszins begrijpt is het met mij eens. Die idioten die constant keihard hoesten en rochelen zijn stoorzenders die beter thuis kunnen blijven. Ik ervaar dit als een aantasting van schoonheid. Het idee van Hans Abbing dat dit moet kunnen en dat je ook gerust een zakje chips tijdens klassieke concerten kunt verorberen is ronduit belachelijk en getuigt van weinig tolerantie en respect naar de mensen die echt van muziek houden en zeker naar de musici die op het podium hun uiterste best doen om tegenover hun luisteraars alle geheimen van een compositie te ontrafelen.

Klassieke muziek leeft als nooit tevoren, getuige de toeschouwers bij de belangrijke podia in grote steden als Amsterdam, Rotterdam en Eindhoven. Als je het aantal luisteraars vergelijkt met de jaren zeventig is het zeker in Amsterdam, vertienvoudigd. Je hebt natuurlijk overgesubsidieerde podia, met incompetente medewerkers op het gebied van marketing en publiciteit die hun werk gewoon niet goed doen en hun publiek steeds meer zien afnemen. Het is dan natuurlijk heel gemakkelijk om de schuld te leggen bij de klassieke muziek, die niet meer het jonge publiek aantrekt en die aan een drastische schoonmaakbeurt toe is.

Niets is minder waar. De toename van jonge luisteraars bij de concerten in Amsterdam, Rotterdam en Eindhoven is spectaculair te noemen. Ik waag het te betwijfelen dat de heer Abbing de laatste jaren een concert uit de serie Meesterpianisten in Amsterdam heeft bijgewoond. De serie heeft zich ontwikkeld als de meest succesvolle pianoserie ter wereld en de gemiddeld best bezochte serie van Nederland. Het publiek wordt steeds jonger en ik heb steeds een zeer groot percentage van zogenaamde sprinters, allemaal jongeren onder de 27 jaar.

De mooiste momenten zijn juist die ogenblikken waar er complete stilte in de zaal is en je je met gesloten ogen in een andere wereld waant, ver van de hedendaagse agressie en herrie. Na afloop van een concert is er steeds die enorme ontlading van enthousiasme, die bijvoorbeeld laatst bij Grigory Sokolov op 22 maart resulteerde in gescandeerd applaus en gejuich. Het leek wel een popconcert.

Verwacht de heer Abbing echt dat men bij kamermuziekconcerten met strijkkwartetten of tijdens liederenrecitals moet kunnen eten, rochelen of telefoneren? Denkt hij dat dit de toekomst van de klassieke muziek is en de redding ervan? Is dit wat hij met meer informeel bedoelt? Het jonge publiek gaat trouwens allang informeel gekleed naar concerten en ook vele ouderen.

Zijn voorstel zal juist het einde van de klassieke muziek betekenen. Het publiek zal niet meer komen en nog erger, de musici zullen weigeren onder die omstandigheden op te treden.

Sinds oktober 1970 zit ik als het ware in het vak en ik heb het publiek in die 39 jaar enorm in positieve zin zien veranderen. Niet alleen qua aantal, maar ook qua gedrag. Het gehoest en gerochel in de jaren zeventig was soms niet uit te houden. Ik heb weleens op verzoek van Alfred Brendel het publiek in de pauze moeten toespreken. Dit resulteerde na de pauze tot muisstil luisteren. En geloof mij maar, je kon in die stilte vele malen meer van de muziek genieten. Ik ken zelfs mensen die zich toen zo irriteerden aan het gedrag van het publiek, dat zij gewoon niet meer naar de concertzaal kwamen. Erg grappig dat de heer Abbing tot een volledig tegengestelde conclusie komt. Is die gebaseerd op veelvuldig bezoek van klassieke concerten? Ik vrees dat hij gewoonweg niet van klassiek muziek houdt.

Het is bijzonder arrogant om de ware muzikliefhebbers te betichten van conservatisme en stoffigheid. Klassieke muziek zal nooit uitsterven en het publiek zal in het jaar 2200 nog net zoveel en veelvuldig, zowel thuis als in de concertzaal, van Bach, Mozart, Beethoven, Schumann, Chopin, Stravinsky, Stockhausen en vele componisten die nog niet geboren zijn, blijven genieten.

Met vriendelijke groet,

Marco Riaskoff

38. [Bart Haers](#) zegt:
[dinsdag 14 april 2009, 10:19 uur](#)

Kunstsociologie? Is dat een vak? Laten we wel wezen, sociologen mogen vrij onderzoeken wat ze willen, maar er zijn grenzen aan de geldigheid van hun onderzoek. Hoge kunst is een vaag begrip dat overigens, zoals de afgelopen 20ste eeuw is gebleken zeer ontvankelijk blijkt voor nieuwe “klassieken”. De “Sacre”, het Ballet van de XXste eeuw van Maurice Béjart, Schnittke... werden min of meer vlot opgenomen in het grote repertoire. Ook Messiaen, Stockhausen, Glass vonden een plaats, misschien niet in de eregalerij, maar toch. Wellicht zullen sommige chansons,

titels van de Beatles, Pink Floyd en sommige filmmusiek hun weg vinden, zoals nu al bezig is, maar er zal in ervaring en beleving altijd een waterscheiding blijven tussen Frans Bauer en Franz Liszt, omdat het publiek dat gaat luisteren naar Bauer echt wel lol wil, onmiddellijk sentiment wil, terwijl wie naar Liszt gaat, voor Liszt komt in een gemoedsstemming die open staat voor de ervaring van een groots en meeslepend, maar niet tot exuberant gedrag aanleiding gevende muziek.

De kunstsocioloog meent dat muziek muziek is, dat de belevingswereld en ervaring identiek kunnen zijn maar dat het verschillend gedrag tussen de bezoeker van Ahoy

39. [Bart Haers](#) zegt:
[dinsdag 14 april 2009, 10:24 uur](#)

Kunstsociologie? Is dat een vak? Laten we wel wezen, sociologen mogen vrij onderzoeken wat ze willen, maar er zijn grenzen aan de geldigheid van hun onderzoek. Hoge kunst is een vaag begrip dat overigens, zoals de afgelopen 20ste eeuw is gebleken zeer ontvankelijk blijkt voor nieuwe “klassieken”. De “Sacre”, het Ballet van de XXste eeuw van Maurice Béjart, Schnittke... werden min of meer vlot opgenomen in het grote repertoire. Ook Messiaen, Stockhausen, Glass vonden een plaats, misschien niet in de eregalerij, maar toch. Wellicht zullen sommige chansons, titels van de Beatles, Pink Floyd en sommige filmmusiek hun weg vinden, zoals nu al bezig is, maar er zal in ervaring en beleving altijd een waterscheiding blijven tussen Frans Bauer en Franz Liszt, omdat het publiek dat gaat luisteren naar Bauer echt wel lol wil, onmiddellijk sentiment wil, terwijl wie naar Liszt gaat, voor Liszt komt in een gemoedsstemming die open staat voor de ervaring van een groots en meeslepend, maar niet tot exuberant gedrag aanleiding gevende muziek.

De kunstsocioloog meent dat muziek muziek is, dat de belevingswereld en ervaring identiek kunnen zijn maar dat het verschillend gedrag tussen de bezoeker van Ahoy slechts de verschillen tussen subculturen zijn, maar dat is niet het geval, want de verwachtingen zijn anders en bovendien, wat in de concertzaal rustig en ingetogen lijkt, kan in het foyer best, champagne of pint in de hand best een aangenaam keuvelend en lachend gezelschap zijn. En ja, na het concert is er iets van blijheid, levensvreugde, die men anders ervaart dan na een concert van een boeiende band. Het opmerkelijkst is de inbreng van Jeff Neve, die zowel Jazz als klassieke muziek brengt, nu zelf een concerto heeft geschreven. Zijn uitvoeringen werken inspirerend en het lijkt me niets te weinig gezegd dat je soms vanzelf stil wordt van Schubert...

40. [Hans Leenders](#) zegt:
[zondag 19 april 2009, 00:34 uur](#)

Ik wil graag even reageren op bovenstaande discussie. Volgens mij heeft iedereen hier gelijk maar bestaat er een groot misverstand.

Klassieke concerten floreren op dit moment naar tevredenheid van het publiek dat ernaar toe komt. Dit publiek heeft in meerderheid geen behoefte aan veranderingen in de vorm en inhoud van de concerten. Deze mensen kunnen rustig blijven genieten want voor hun zal er ook niet veel veranderen, daar is niemand bij gebaat.

Als er al sprake is van een probleem dan gaat het over een groep potentieel publiek dat niet naar de klassieke concerten gaat. Deze groep kan voor de huidige situatie wel een probleem vormen als zij niet op middelbare leeftijd de weg naar de concertzaal gaat vinden. Het gaat hierbij om met name jongeren die wellicht in hun educatie

minder van klassieke muziek mee hebben gekregen dan oudere generaties, die bovendien anders zijn gevormd door de nieuwe media en die zich als cultureel omnivoor bewegen in een overweldigend aanbod van hoge en lage kunst.

Het grootste probleem is dat deze hele discussie nauwelijks met de mensen wordt gevoerd waarover het gaat, vandaar alle misverstanden.

Wat dhr. Abbing volgens mij eigenlijk bedoeld te zeggen is dat er gekeken moet worden naar de reden waarom deze groep niet naar de concerten komt. Enkele onderzoeken wijzen uit dat de stijve, formele sfeer onder anderen een van de redenen hiervoor is. Om dat nu op te lossen door drank te schenken en lekker te netwerken tijdens de concerten lijkt me vrij onzinnig maar er zijn vast wel andere manieren die ervoor kunnen zorgen dat deze doelgroep wel zijn weg gaat vinden naar de concertzaal of andere locatie. Het is de moeite waard om serieus te discussiëren over mogelijke aanpassingen in de vorm en wellicht ook in de inhoud van de klassieke concerten.

Ik nodig U allen daarom van harte uit deze discussie voort te zetten op mijn discussieforum : <http://www.future-of-classicalmusic.com>

Met vriendelijke groeten,
Hans Leenders